

# Människorätts-ambassadörer utbildas

Funktionsnedsattas rättigheter – en fråga för världsutvecklingen

**Den 3 maj i år trädde FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning i kraft, efter att den hade ratificerats (slutligt godkänts) av tjugo länder. I Sverige beräknas beslutet om ratificering av konventionen tas före årsskiftet 2008/09, och det ser ljusst ut. Inga lagar ska behöva ändras för att FN-konventionens krav ska uppfyllas. Men än återstår mycket arbete när det gäller tillgänglighet, medvetandegörande kring dessa frågor i samhället, samt arbete och sysselsättning för personer med funktionsnedsättning. Hur ser då situationen ut för personer med funktionsnedsättning i andra länder i världen?**

Under två veckor i april fanns 20 personer från Mellanöstern och Nordafrika på plats i Nynäshamn för att utbilda sig till människorättsambassadörer. Alla deltagarna jobbar redan idag på olika sätt för personer med funktionsnedsättning i sina hemländer, men målet med utbildningen var att det skulle lära sig hur de kan bedriva arbetet på ett effektivare och kraftfullare sätt.

Utbildningskonferensen "Mänskliga rättigheter och funktionsnedsättning" anordnades av Shia – Svenska Handikapporganisationers Internationella Biståndsorganisation. Trots att konferensen har arrangerats flera gånger tidigare var intresseanmälningarna långt fler än antalet utbildningsplatser. Kursens ledare Ola Abu Al Ghaib, som själv vet hur det är att vara rullstolsburen i Palestina, berättade om de gemensamma problem som länderna i Mellanöstern och Nordafrika har när det gäller rättigheter för människor med funktionsnedsättning.

– Många personer med funktionsnedsättningar i Mellanöstern och Nordafrika får inte gå i skolan. De har inte tillgång till bra hälso- och sjukvård och får inte jobb. I vissa länder får de bara 20 dollar i månaden. Då anser regeringen att de har gjort sitt och erbjuder ingen ytterligare hjälp. Många personer lever därför på eller under existensminimum.

– En viktig orsak till att personer med funktionsnedsättning har det så svårt i dessa länder är den okunskap som finns hos många beslutande organ och myndigheter i dessa länder, men också i ländernas samhällen i stort. Målet med den här utbildningen är därför att utbilda människorättsambassadörer som kan hjälpa till att sprida kunskap om funktionsnedsättningar i dessa samhällen, på alla nivåer. Först då kan det ske en förändring, fortsatte Ola.

## Världens största minoritetsgrupp

Enligt Förenta Nationerna finns det cirka 650 miljoner människor i världen som har någon form av funktionsned-



**Kursledaren Ola Abu Al Ghaib, tillsammans med Charlotte McClain-Nhlapo från Världsbanken, en av talarna under dagens seminarier. Charlotte hade ett huvudbudskap:**

**– FN:s utvecklingsmål för 2015 kommer aldrig att kunna nås om man inte tar med personer med funktionsnedsättningar i beräkningarna.**

sättning. Siffran kan vara ännu högre, för i dag saknas det tillförlitlig statistik på området. Världens länder definierar funktionsnedsättning olika och i vissa länder vågar inte individerna uppge att de har en funktionsnedsättning, av rädsla för att bli utestängda från samhället. 650 miljoner människor är 10 procent av världens befolkning. De borde utgöra en stark röst i världen, något som tyvärr inte är fallet. Det har däremot visat sig finnas en stark koppling mellan funktionsnedsättning och fattigdom.

Charlotte McClain-Nhlapo är jurist med inriktning på mänskliga rättigheter och har sin arbetsplats på Världsbanken i New York. Hon fanns på plats i Nynäshamn för att prata om de strategiska och ekonomiska aspekterna kring människor med funktionsnedsättning i världen.

– I FN:s så kallade Millennium Development Goals, som säger hur världens utvecklingsländer ska ha utvecklats fram till 2015, står det bland annat att den extrema fattigdomen ska ha halverats, att man ska ha stoppat spridningen av HIV/AIDS, och att man år 2015 ska kunna erbjuda alla människor en grundskoleutbildning. FN:s utvecklingsmål för 2015 kommer aldrig att kunna nås om man inte tar med personer med funktionsnedsättningar i beräkningarna. Deras fattigdom är flerdelad. Det handlar om allt från låg utbildning eller ingen utbildning alls, till att många personer med

funktionsnedsättning har en låg materiell standard, dålig tillgång till bra sjukvård och näringsriktig mat och att de har svårt att göra sin röst hörd. De är också de som drabbas hårdast vid naturkatastrofer, allvarliga sjukdomsepidemier, ekonomiska kriser och krig.

I begreppet funktionsnedsättning tar Charlotte då med allt från ras, ålder, kön, sexuell läggning, religion och socialt ursprung till rena fysiska och medicinska funktionsnedsättningar.

Hur kan man då få ländernas regeringar att behandla frågan om rättigheter för personer med funktionsnedsättning? Charlotte hade ett svar på detta.

– Se till att ni få vara med och tycka till om innehållet i era länders PRSP-dokument.

PRSP står för Poverty Reduction Strategy Papers och är de policydokument i vilka ländernas regeringar skriver ner sina nationella strategier för hur de ska minska sitt lands fattigdom. Dessa dokument är ofta länkade till andra viktiga politiska strategidokument.

Charlotte delade också med sig av tips till deltagarna för hur de ska kunna knipa en plats kring diskussionsbordet när deras länders framtid planeras. Tips som också är användbara för oss i Europa.

– Se till att ni blir inbjudna till möten när biståndsorganisationer träffas och att ni konsulteras när nya lagar eller regler i samhället ska tas fram.

– Se också till att ni bildar allianser (tillsammans är vi starkare!) och att ni bygger nationella och internationella nätverk. Bjud in beslutsfattare till era möten och konferenser. Ju fler människor på olika nivåer som blir uppmärksammade om hur många som har en funktionsnedsättning, och vad det innebär, desto lättare får vi att påverka samhället i stort.

Att ha ett visst inflytande var också ett krav för att man



Under dagen fick kursdeltagarna träna på att presentera handlingsplaner som de tagit fram kring för dem viktiga projekt. Det kunde handla om att alla ska få gå i skolan, oavsett funktionshinder. Eller att sjukvården är till för alla. Kursledaren Ola Abu Al Ghaib och dagens talare spelade finansminister, respektive hälso- och sjukvårdsminister eller skolminister.

skulle få en utbildningsplats på konferensen. Reumatikertidningen passade på att träffa tre av de blivande människorättsambassadörerna, vilket blev till korta inblickar i tre olika länders människorättsarbete. Dessa följer härnäst.

Text och foto: Ylva Hermansson

## Hend Farouh i Egypten

Hend Farouh är i grund och botten utbildad arkitekt. Hon förfasades över hur många otillgängliga byggnader som byggdes och började därför intresserad sig för människorättsfrågor. Idag jobbar hon på NAS, Association of advestment and training for persons with disabilities. Där arbetar hon för att stärka nätverken mellan olika människorättsorganisationer nationellt och internationellt. Just nu förbereder hon en konferens för hösten 2009 som ska utvärdera situationen i Egypten, två år efter undertecknandet av FN-konventionen.

– Jag hoppas verkligen att vi kommer att se en förändring sedan undertecknandet, och att vi hösten 2009 också har kunnat ratificera konventionen. Vårt ”sura council” (adeln som sitter med i riksdagen) har godkänt ratificeringen. Nu väntar vi bara på regeringens godkännande.



Hend Farouh är arkitekt. Nu jobbar hon med att stärka banden mellan olika människorättsorganisationer.

10-15 procent av Egyptens befolkning tros ha någon form av funktionsnedsättning. Många av dessa går i dåliga publika skolor. Det finns dyrare specialskolor men det är inte många personer med funktionsnedsättning som har råd att studera där. Händelsevis skulle se att pengarna från dessa skolor kunde läggas på de publika skolorna för att göra dessa bättre.

En funktionsanpassning som finns i Egypten är speciella rehabiliteringscentra för personer med funktionsnedsättning. Samhällets attityd mot människor med funktionsnedsättning är dock väldigt negativ.

– I Kairo är det väl ganska okej att ha en funktionsnedsättning, men när man kommer ut på landsbygden kan det vara fruktansvärt, särskilt för kvinnor. Vissa

familjer gömmer undan familjemedlemmar som har någon form av funktionsnedsättning för att de skäms. De är rädda för vad andra ska tycka och tänka.

Ändå kan en förändring vara på gång. En ny lag är under utredning, som bättre ska ta tillvara mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättningar. Det har bildats en nationell människorättskommitté och nu väntar man på beslut från "SURA council" och regeringen.

– Går lagen igenom är det ett verkligt framsteg. Nu hoppas jag också att vi kan bibehålla det nätverk med människorättskampar som vi har skapat under dessa veckor. Det är otroligt viktigt med internationellt samarbete i dessa frågor.



**Jehan Al Swaiti undervisar barn med fysiska funktionsnedsättningar i engelska, och passar samtidigt på att lära dem deras rättigheter.**

## Jehan Al Swaiti i Jordanien

Två av de 17 länder som i mars 2008 hade gett sitt slutliga godkännande av FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionshinder, var Jordanien och Tunisien. Att Jordanien har ratificerat konventionen är ingen slump. Landet har kommit längre i arbetet med mänskliga rättigheter än övriga arabländer, något som delvis beror på landets många internationella samarbeten, men också på det engagemang som prins Abdullah II och hans fru Rania Al-Abdullah känner för frågan.

Jehan Al Swaiti undervisar barn med fysiska funktionsnedsättningar i årskurserna 1-6, i engelska på Al-Husseini Society School i Jordanien. Förutom att ge dem det värdefulla andra språket så lägger hon stor vikt vid att lära dem sina rättigheter.

– Många barn vet inte om vilka rättigheter de har. Jordanien har ändå kommit ganska långt i sitt arbete med mänskliga rättigheter för funktionsnedsatta. Förra året antogs till exempel en lag som bättre slår fast

funktionsnedsattas rättigheter inom olika områden som hälso- och sjukvård, anställningsbarhet, utbildning etc. Det finns också flera speciella rehabiliteringscentra som har startat. Men än är det en lång bit kvar. Många sjuka människor har till exempel inte råd att få nya, effektiva men dyra mediciner som kommer ut på marknaden, och bostadsbidrag existerar inte.

Jehan är orolig för sin egen framtid.

– Som rullstolsburen har man ingen säker framtid i Jordanien. Hur kommer det bli när jag blir gammal? Det tänker jag ofta på. När mina föräldrar är döda och jag inte har ett hus att bo i, då måste jag få hjälp av andra.

För några år sedan sökte hon ett jobb som hon var väl kvalificerad för. I urvalsprocessen blev det tydligt att hon valdes bort pga sitt handikapp.

– Jag blev så arg. Det finns en väldigt utbredd negativ attityd i det jordanska samhället till människor med funktionsnedsättningar. Här måste det till en förändring för att utvecklingen ska gå framåt. Till dess måste man ligga på själv. Jag kontaktade därför prins Abdullah II och bad om hjälp. Han var snäll och skrev ett brev till arbetsgivaren och vips, så fick jag jobbet. De som inte gjorde samma sak blev utan jobb.

Liksom fler andra kursdeltagare betonar hon vikten av att öka kunskapen om funktionsnedsättningar i samhället. Hon hoppas också att FN-konventionen ska kunna skapa en positiv utveckling i landet, även om hon är skeptisk.

– Det som idag är planerat på pappret i landets nationella strategi när det gäller mänskliga rättigheter för funktionsnedsatta ser väldigt bra ut. Nu gäller det bara att det genomförs också. Min erfarenhet är att frågan ofta stannar som en fin formulering i ett dokument.



**Abdelmajid utbildar människor på lokala organisationer och arbetsplatser i mänskliga rättigheter för funktionsnedsatta. Men hans organisation jobbar också nationellt, med påverkansarbete mot regeringen.**

## **Abdelmajid Makni i Marocko**

Abdelmajid Makni jobbar på Moroccan collective for the promotion of disabled people rights. Det är en organisation som arbetar för att alla människor med funktionsnedsättning ska veta om sina rättigheter, och hur de kan påverka dem. I Marocko finns det 600 olika organisationer som arbetar för personer med funktionsnedsättningar. Abdelmajids organisation samarbetar med 140 av dessa. Det stora antalet organisationer för inte bara med sig positiva effekter utan även problem. Kommunikationen är svår att upprätthålla organisationerna emellan och risken för dubbelarbete är stor. Nu ser det ut som om många av organisationerna kommer att samlas under en paraplyorganisation i slutet av 2008.

– Det vore bra att få till en övergripande strategi över hur organisationerna ska arbeta. Tillsammans blir vi också starkare.

Deras arbete har dock redan nått stora framgångar. En ny lag kan vara på gång som ska göra tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning bättre när det gäller utbildning, sjukvård etc. Lagen ska också slå fast en socialförsäkring, något som i dag inte finns i Ma-

rocko. Abdelmajids organisation har varit den nationella utredningens samarbetspartner. Det är första gången en handikapporganisation har fått en sådan viktig roll.

– Det känns väldigt bra. Äntligen har vi kunnat göra vår röst hörd på högsta nivå.

Organisationen arbetar mycket för att påverka regeringen när det gäller rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Men de jobbar också lokalt med utbildning av människor på mindre organisationer och arbetsplatser.

– De är ju lokalt som förändringarna verkställs i slutändan. Även här måste människorna vara inne på samma linje som vi.

Abdelmajid framhåller också vikten av att kunna påverka sitt lands PRSP-dokument (PRSP= Poverty Reduction Strategy Papers). Han är väldigt glad över att ha fått en utbildningsplats på konferensen och hoppas kunna utbyta många tankar och idéer med de andra deltagarna. De kommer trots allt från andra arabländer med i grund och botten samma problem som Marocko. Kanske kan de hitta ett gemensamt effektivt sätt att lobba mot sina regeringar på?

**Intervjuer: Ylva Hermansson**